

ARCHEOLOGIA POLSKI XXXIII 1988

XXXIII-1

PL ISSN 0003-8180

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII KULTURY MATERIALNEJ

Archeologia Polski

TOM XXXIII

Zeszyt 1

1988

WROCŁAW · WARSZAWA · KRAKÓW · GDAŃSK · ŁÓDŹ
ZAKŁAD NARODOWY IM. OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK

NAJNOWSZE WYDAWNICTWA INSTYTUTU HISTORII KULTURY MATERIALNEJ POLSKIEJ AKADEMII NAUK

- Andrzej Abramowicz. Dzieje zainteresowań starożytnych w Polsce, cz. II. Czasy Stanisławowskie i ich pokłosie. Ossolineum 1987, ss. 288, cena 400 zł
- Bibliografia polskiej archeologii pradziejowej i średniowiecznej za lata 1975-1977. Ossolineum 1987, ss. 328, cena 630 zł
- Andrzej Buko. Ceramika wczesnopolska. Wprowadzenie do badań (w druku)
- Halina Dobrzańska. Osada z późnego okresu rzymskiego w Igołomi. woj. krakowskie, cz. I. Materiały (w druku)
- Anna i Jan Machnikowie, Krzysztof Kaczanowski. Osada i cmentarzysko z wczesnego okresu epoki brązu na Górze Klin w Iwanowicach. woj. Kraków. Ossolineum 1987, ss. 158, cena 230 zł
- Witold Hensel, Zofia Hilczek-Kurnatowska. Studia i materiały do osadnictwa Wielkopolski wczesnohistorycznej, t. VI. Ossolineum 1987, ss. 404, cena 540 zł
- Zbigniew Kobyliński. Struktury osadnicze na ziemiach polskich u schyłku starożytności i w początkach wczesnego średniowiecza. Ossolineum 1988, ss. 240, cena 600 zł
- Henryk Mamzer. Studia nad metalurgią żelaza na terenie północno-wschodniej Bułgarii we wczesnym średniowieczu. Ossolineum 1988, ss. 204, cena 440 zł
- Wanda Mossakowska. Dagerotypy w zbiorach polskich. Katalog. Ossolineum 1988, ss. 488, cena 1500 zł
- Anna Rutkowska-Plachcińska. Materialne warunki bytu ubogich w miastach późnośredniowiecznych na zachodzie Europy. Ossolineum 1988, ss. 112, cena 240 zł
- Andrzej Pośpiech. Majętności na sprzedaż. Szlachecki rynek obrotu ziemią w powiecie kaliskim w latach 1580-1655 (w druku)
- Praca zbiorowa (red. W. Hensel, G. Donato, S. Tabaczyński). Teoria i praktyka badań archeologicznych. Tom I. Przegląd metodologiczny. Ossolineum 1986, ss. 412, cena 600 zł
- Praca zbiorowa (red. Jerzy Pyrgała). Osadnictwo obszaru warszawskiego na tle środowiska naturalnego. (V w. p.n.e. – XII w. n.e.). Ossolineum 1987, ss. 177, cena 320 zł
- Praca zbiorowa (red. Zbigniew Bukowski). Forschungen zur Problematik der Lausitzer Kultur. Ossolineum 1988, ss. 314, cena 820 zł
- Praca zbiorowa (red. Sławoj Szynkiewicz). Poland at the XII International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences. Ossolineum 1988, ss. 272, cena 400 zł
- Prahistoria ziem polskich (red. W. Hensel). Opracowanie zbiorowe (red. Z. Bukowski). Skorowidz osobowy, nazw geograficznych i rzeczowy do tomów I-V. Ossolineum 1986, ss. 124, cena 650 zł
- Tadeusz Sobczak. Konsumpcja żywnościowa chłopstwa w Królestwie Polskim w 2 połowie XIX i w początkach XX wieku. Ossolineum 1986, ss. 295, cena 370 zł
- Teresa Stawiarska. Katalog paciorków szklanych z obszaru Polski północnej w okresie wpływów rzymskich. Ossolineum 1987, ss. 315, cena 480 zł
- Stanisław Suchodolski. Moneta możnowładcza i kościelna w Polsce wczesnośredniowiecznej. Ossolineum 1987, ss. 131, cena 250 zł
- Włodzimierz Szafranowski. Prahistoria religii na ziemiach polskich. Ossolineum 1987, ss. 486, cena 800 zł
- Stanisław Tabaczyński. Archeologia średniowieczna. Problemy. Źródła. Metody. Cele badawcze. Ossolineum 1987, ss. 440, cena 440 zł
- Irena Turnau. Historia europejskiego włókiennictwa odzieżowego w XIII-XVIII wieku. Ossolineum 1987, ss. 315, cena 370 zł
- Krystyna Turska. Ubiór dworski w Polsce w dobie pierwszych Jagiellonów. Ossolineum 1987, ss. 282, cena 500 zł
- Paweł Valde-Nowak. Etapy i strefy zasiedlenia Karpat polskich w neolicie i na początku epoki brązu. Ossolineum 1988, ss. 160, cena 600 zł
- Jolanta Wrońska. Archeolodzy warszawscy na początku XX wieku. Ossolineum 1986, ss. 197, cena 240 zł
- Jolanta Wrońska. Archeologia w periodykach warszawskich w drugiej połowie XIX wieku (w druku)

BIBLIOTHECA ANTIQUA

Vol. XXI, Mariusz Mielczarek. Ancient greek coins found in central, eastern and northern Europe (w druku)

BIBLIOTEKA ETNOGRAFII POLSKIEJ POD REDAKCJĄ MARII FRANKOWSKIEJ

- Nr 39. Wanda Paprocka. Kultura i tradycja ludowa w polskiej myśli humanistycznej XIX i XX wieku. Ossolineum 1986, ss. 147, cena 200 zł
- Nr 40. Andrzej Woźniak. Kultura mazowieckiej wsi pańszczyźnianej XVIII i początku XIX wieku (wybrane zagadnienia). Ossolineum 1987, ss. 155, cena 280 zł
- Nr 41. Zofia Szromba-Rysowa. Przy wspólnym stole. Z obyczajowości współczesnej wsi karpackiej. Ossolineum 1988, ss. 148, cena 290 zł
- Nr 42. Danuta Tylkowa. Medycyna ludowa w kulturze wsi Karpat Polskich. Tradycja i współczesność (w druku)

POLSKI ATLAS ETNOGRAFICZNY POD REDAKCJĄ JANUSZA BOHDANOWICZA

Zeszyt VII, VIII i IX (w druku)

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII KULTURY MATERIALNEJ

ARCHEOLOGIA POLSKI

TOM XXXIII

Zeszyt I

1988

WROCŁAW · WARSZAWA · KRAKÓW · GDĄSK · ŁÓDŹ
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK

1988

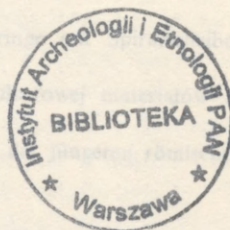
POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII KULTURY MATERIALNEJ

ARCHEOLOGIA POLSKI

TOM XXXIII

Zeszyt 1

1988

P 319

WROCŁAW · WARSZAWA · KRAKÓW · GDAŃSK · ŁÓDŹ
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK

1988

Skład komitetu redakcyjnego:

ZBIGNIEW BUKOWSKI (redaktor), MARIA DEKÓWNA (z-ca redaktora),
ZBIGNIEW KOBYLIŃSKI (sekretarz), WALDEMAR CHMIELEWSKI (przewodniczący),
JAN DĄBROWSKI, JAN KOWALCZYK, ROMUALD SCHILD,
STANISŁAW TABACZYŃSKI (członkowie)

Adres Redakcji:

Instytut Historii Kultury Materialnej PAN
00-140 Warszawa, Al. Świerczewskiego 105
tel. 20-28-81 do 86, wewn. 138

Okladkę projektowali Alina i Leszek Kaćmowie

Redaktor Wydawnictwa Hanna Nasz

Redaktor techniczny Maciej Szłapka

(C) Copyright by Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo, Wrocław 1988

Printed in Poland

SPIIS TREŚCI

METODY I METODOLOGIA

Andrzej Jacek Tomaszewski, Wytwory kamienne i styl – przegląd problematyki	7
Style and chipped stone artefacts – a review of some problems	60
Jan Dąbrowski, Uwagi o rozchodzeniu się elementów kultury (na przykładzie ceramiki lepionej)	67
Remarks on the distribution of elements of a culture (in the case of hand-made pottery)	108

STUDIA

Witold Gumiński, Jan Fiedorczuk, Badania w Dudce, woj. suwalskie, a niektóre problemy epoki kamienia w Polsce północno-wschodniej	113
Some problems of the Stone Age in northeastern Poland in the light of excavations in Dudka, Suwałki District	148
Wojciech Blajer, Uwagi o znaleziskach naramienników z tarczami spiralnymi na ziemiach polskich	151
Einige Bemerkungen zum Auftreten der Armringe mit Spiralscheiben auf dem polnischen Gebiet	164
Andrzej Kokowski, Zagadnienie interpretacji kulturowej materiałów z młodszego okresu rzymskiego typu Łukawica	165
Zur Frage der Deutung des Fundmaterials aus der jüngeren römischen Kaiserzeit vom Typus Łukawica	189

DYSKUSJE I POLEMIKI

Wojciech Chudziak, W kwestii budownictwa Słowian na Niżu Polskim w VI-VII wieku	193
Zur Bauweise der Slawen auf der Polnischen Tiefebene im VI.-VII. Jh.	202
Zbigniew Kobyliński, Konstrukcje, destrukcje i rekonstrukcje: w sprawie budownictwa starszych faz wczesnego średniowiecza na ziemiach polskich	204
Konstruktionen, Destruktionen und Rekonstruktionen: zur Frage der Bauweise in der älteren Phasen des Frühmittelalters in polnischen Gebieten	209
Andrzej Buko, O niektórych aspektach opisu wyrobów garncarskich	210
On some aspects of description of pottery	218

RECENZJE

Historia de Castilla y Leon, t. 1, Valladolid 1985 (Iwona Modrzewska-Marciniak, Jan Trzeciakowski)	221
J. Ondráček, L. Šebela, Pohřebiště nitranské skupiny v Holešově (Barbara Butent)	227

KRONIKA

Polsko-szwedzka konferencja poświęcona problematyce epoki brązu i wczesnej epoki żelaza w basenie Morza Bałtyckiego (Małgorzata Mogielnicka-Urban)	233
„Religia pogańska Słowian” – konferencja naukowa w Prilepie w Jugosławii (Bogusław Gediga)	234
„Archeologia w Brytanii '87” – pierwsza doroczna konferencja The Institute of Field Archaeologists, Birmingham, 8-10 kwietnia 1987 (Zbigniew Kobyliński)	236

SPIS TREŚCI

METODY I METODOLOGIA

7	Andrzej Jacek Tomaszewski. Wytwory kamienne i styl – przegląd problematyki
60	Style and chipped stone artefacts – a review of some problems
67	Jan Dąbrowski. Uwagi o rozchodzeniu się elementów kultury (na przykładzie ceramiki lepiennej)
108	Remarks on the distribution of elements of culture (in the case of hand-made pottery)
	NAPJ (National Anthropological Institute) History of the Institute
	501 ogólnowojewódzkiego, Al. Wolności 401-00
	STUDIA
	861, nowy, 08 do 18-32-70, lat
113	Witold Guminski. Badania w Dąbku woj. suwalskiego a nie-
	kłóte problemy epoki kamienia w Polsce północno-wschodniej
148	Some problems of the Stone Age in northeastern Poland in the light of ex-
	cavations in Dąbka, Suwałki District
151	Wojciech Błażej. Uwagi o znaleziskach narzecznienników z tarczkami spiralnymi na
	terenie polskim
164	Einige Bemerkungen zum Auftreten der Armringe mit Spiralscheiben auf dem
	polnischen Gebiet
165	Andrzej Kosiński. Zagadnienie interpretacji kulturowej materiałów z młodszego
	olowu typologicznie typu Łukawca
189	Zur Frage der Deutung des Fundmaterials aus der jüngeren römischen Kaiserzeit
	vom Typus Łukawca

DYSKUSJE I POLEMIKI

193	Wojciech Chudziński. Wzrost i rozwój ludności w Polsce w VI-VII
	wiekach
202	Zur Bauweise der Slawen auf der polnischen Inseln im VI-VII Jh.
204	Zbigniew Kobyliński. Konstrukcje drewniane i rekonstrukcje: w sprawie bud-
	ownictwa starożytności na terenach polskim
209	Konstruktionen, Rekonstruktionen und Rekonstruktionen: zur Frage der Bauweise
	in der Slawen-Polen der Frühmittelalter in polnischen Gebieten
210	Andrzej Boko. O niektórych aspektach geologii wczesnego żelaza
218	On some aspects of geology of early iron

RECENZJE

221	Historia de Castella y Leon, t. I, Valladolid 1982 (Iwona Modrzewska-Marciniak)
222	Jan Trzcicki (Warszawa)
223	J. Odrzycki. J. Scholz. Polityka i kultura w okresie Barbarossa (Barbara Butera)

A. J. Tomaszewski. WYTWORY KAMIENNE I STYL - PRZEGLĄD PROBLEMATYKI [Summary in English: Style and chipped stone artefacts - a review of some problems].
Archeologia Polski, 33, 1988, fasc. 1, pp. 7-66.

The author presents to the Polish reader and discusses the theoretical issues and chosen practical applications concerning the style in lithic archaeology, especially as they manifest themselves in Western literature. The search for style, being an ambitious aim, forces us to reconsider several traditionally established conventions and is seen as a part of paradigm change in archaeology.

J. Dąbrowski. UWAGI O ROZCHODZENIU SIĘ ELEMENTÓW KULTURY (NA PRZYKŁADZIE CERAMIKI LEPIONEJ) [Summary in English: Remarks on the distribution of elements of a culture (in the case of hand-made pottery)].
Archeologia Polski, 33, 1988, fasc.

This study is an attempt to present the distribution of elements of an archaeological culture are on hand-made pottery from the the pottery of this type spread. tested, so be then confronted with. Considerations were undertaken on exchanges, on the transfer of sing- tation of migrations to this po- with vessels.

W. Gumiński, J. Federczak. BA A NIEKTÓRE PROBLEM NOCNO-WSCHODNIEJ [S Stone Age in northeastern I Suwałki District].
Archeologia Polski, 33, 1988, fasc.

Presenting materials from as in the locality of Dudka, Suwałki District, in the Land of Great Mazurian Lakes (northeastern Poland), the authors also touch upon the cultural-set- tlement problems of the Stone Age in this region. Within the investigated object, traces were found of settlements from the decline of the Paleolithic (pre-boreal period) to the numerous and most diversified groups, including the early

ERRATA

Str.	Wiersz	Jest	Powinno być
98	2-3 od g.	ceramki	ceramiki
161	14 od g.	mijskami	miejskami
165	7 od g.	Polski	Małopolski
175	przyp. 2	sposotreżenie	sposptrzeżenie
209	17 od d.	Paolo Alto	Palo Alto

Archeologia Polski, t. XXXIII: 1988, z. 1

Zakład Narodowy im. Ossolińskich Wydawnictwo. Wrocław 1988.
 Nakład 570 egz. Objętość: ark. wyd. 19,30, ark. druk. 15,00 + 1 wkł., + 3 wkł., ark. A-20. Papier offset, kl. III. 80 g. 70 x 100. Oddano do składania 1987.12.07. Podpisano do druku 1988.07.04. Druk ukoń- czono w grudniu 1988. Wrocławska Drukarnia Naukowa. Zam. 640/87. K - 18. Cena zł 650.

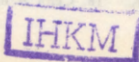
W teorii pojęcia i w technicznym działaniu badań archeologicznych przedstawiono nowości i wyniki działań dendrochronologicznych (J. Hillson) i anemomagnetycznych (J. Clark) oraz najnowsze metody prospekcji fizyko-chemicznej (J. Binfield i C. Gaffney), M. G. M. Carter oraz A. Barakat. Dwa referaty poświęcone były graficznym metodom komputerowym w archeologii (J. Mayton oraz N. Pearson), metody te same pozwalają na przedstawianie pseudo-trójwymiarowych planów warstw i ich przekrojów, odzwierciedlających równocześnie ich pojęcie stratygraficzne. A. K. O. Jones omówił potrzeby i wyniki powstawania depozytów archeologicznych, a J. Freeman – metody i wyniki analizy danych z badań ceramicznych. P. Addyman omówił wyniki badań z York Archaeological Trust w zakresie nowych technicznych środków prezentacji przeszłości m.in. przy pomocy video. Obradowi tej sekcji towarzyszyły pokazy graficznych możliwości sprzętu komputerowego, sprzętu do przesiewania próbek gleby i sprzętu do prospekcji geofizycznej i magnetycznej, jak również pokazy rejestracji magnetycznych dokonanych podczas wykopalisk archeologicznych.

Główna wiedza sekcja dotyczyła teoretycznych i metodologicznych zagadnień współczesnej archeologii. Poruszała też zagadnienia „Teoria w archeologii europejskiej od 1960 r.”, obchodząc prezentację aktualnego stanu dyskusji teoretycznych w archeologii w Wielkiej Brytanii (J. Champion), Skandynawii (B. Myhre), RFN (H. Häkkinen), Czechosłowacji (B. Neustupný) i Polsce (Z. Kabylński). Dyskutowano tu szeroko specyficzne regionalne reakcje archeologii europejskiej na amerykańską „nową archeologię” oraz przyczyny rozwoju „popularności „teorii” „symbolicznej i strukturalnej” i inspiracji marksistowskich w archeologii brytyjskiej. Druga poświęcona była badaniom etnarcheologicznym. Przedstawiono tu zarówno „studia” „etnograficzne” monograficzne opisy technik i form garncarstwa z zachodniej Afryki (G. Nocklin), badania nad praktykami rolniczymi (G. Jones) i formami użytkowania ziemi w basenie Morza Śródziemnego (T. Whitlaw), badania nad strukturą społeczną i ideologią ludów Mapuche z Chile w relacji do ich materialnych kondatów (T. Dillehay), jak i podjęcie badania „prehistoryczne” i „autochtoniczne” mieszkaniec Nowej Gwinej pod kątem możliwości zrozumienia subkultur ludzkiej przez etnarcheologów z krajów „cywilizowanych”, a C. Tilley w interesującym studium z zakresu archeologii współczesnej „cywilizacji” omówił związek form i zdobienia opakowań od piwa w Wielkiej Brytanii i Szwecji z określonymi ideologicznymi nastawieniami wobec spożywania alkoholu w tych krajach, pochwalił zgodność z aktualnymi tendencjami „szkoły z Cambridge”, słabość „symbolicznych” wyobrażeń materialnej postaci artefaktów codziennego użytku.

Referat ten dostarczył szerokiego i wieloaspektowego przeglądu problematyki badawczej, kierunków technicznych i uwzględniając społecznych archeologii brytyjskiej, która niewątpliwie znalazła w chwili obecnej w Europie. Godne podkreślenia jest, wyrażenie obecne również w wydawnictwie Światowego Kongresu Archeologicznego w Southampton we wrześniu 1985 r., zaprezentowane uwagi archeologów brytyjskich na kwestii znaczącej roli archeologów wobec społeczeństwa i ich badania społeczeństwa.

Zbigniew Kabylński

Acc. 131/89 K. P.
21.VI.89

POLSKIE BADANIA ARCHEOLOGICZNE
POD REDAKCJĄ WITOLDA HENSLA

- Tom 25. Janina Bukowska-Gedigowa. Bogusław Gediga. Wczesnośredniowieczny gród na Ostrówku w Opolu. Ossolineum 1986. ss. 368, cena 1100 zł
- Tom 26. Krzysztof Szamałek. Kruszwicki zespół osadniczy u schyłku epoki brązu i w początkach epoki żelaza. Ossolineum 1987. ss. 116, cena 240 zł
- Tom 27. Praca zbiorowa. Łęczyca wczesnośredniowieczna. cz. II (w druku)
- Tom 28. Witold Gumiński. Gródek Nadbużny, osada kultury pucharów lejkowatych (w druku)
- Tom 29. Anna Niesiołowska-Wędzka. Procesy urbanizacyjne w kulturze łużyckiej w świetle oddziaływań kultur południowych (w druku)

STUDIA I MATERIAŁY Z HISTORII KULTURY MATERIALNEJ
POD REDAKCJĄ ZOFII KAMIEŃSKIEJ

- Tom LVIII. Maria Dąbrowska. Kafle i piece kaflowe w Polsce do końca XVIII wieku. Ossolineum 1987. ss. 269, cena 530 zł
- Tom LIX. Elżbieta Balcerzak, Danuta Molenda. Metale nieżelazne na ziemiach polskich od XIV do XVIII wieku. Ossolineum 1987. ss. 209, cena 330 zł
- Tom LX. Andrzej Klonder. Napoje fermentacyjne w Prusach Królewskich w XVI–XVII wieku (produkcja – import – konsumpcja). Ossolineum 1988. ss. 199, cena 450 zł
- Tom LXI. Praca zbiorowa (red. Maria Dembińska). Szkice z dziejów materialnego bytowania społeczeństwa polskiego (w druku)

ARCHAEOLOGIA POLONA

- Vol. XXIV. Ossolineum 1985. ss. 297, cena 250 zł
- Vol. XXV/XXVI. Ossolineum 1988. ss. 255, cena 300 zł
- Vol. XXVII (w druku)

ARCHEOLOGIA

- Tom XXXVI. Ossolineum 1987. ss. 190, cena 420 zł
- Tom XXXVII. Ossolineum 1987. ss. 215, cena 420 zł
- Tom XXXVIII (w druku)
- Tom XXXIX (w druku)

ARCHEOLOGIA POLSKI

- Tom XXXII. z. 1. Ossolineum 1987. ss. 241, cena 400 zł
- Tom XXXII. z. 2. Ossolineum 1987. ss. 216, cena 400 zł
- Tom XXXIII. z. 1. Ossolineum 1988. ss. 240, cena 650 zł
- Tom XXXIII. z. 2 (w druku)

ETHNOLOGIA POLONA

- Vol. 11. Ossolineum 1986. ss. 279, cena 350 zł
- Vol. 12. Ossolineum 1988. ss. 245, cena 500 zł
- Vol. 13. Ossolineum 1988. ss. 274, cena 650 zł

ETNOGRAFIA POLSKA

- Tom XXXI. z. 1. Ossolineum 1987. ss. 279, cena 350 zł
- Tom XXXI. z. 2. Ossolineum 1987. ss. 207, cena 300 zł
- Tom XXXII. z. 1. Ossolineum 1988. ss. 322, cena 380 zł
- Tom XXXII. z. 2. Ossolineum 1988. ss. 191, cena 380 zł
- Tom XXXIII. z. 1 (w druku)

INVENTARIA ARCHAEOLOGICA, POLOGNE

- Fasc. LVII. Bronze I-II (Mont.) et la période romaine par Bogusław Abramczak et Marek Gedl, PWN 1987, PL 353-358 (12 feuilles), cena 70 zł
- Fasc. LVIII (w druku)

P II 84
Cena zł 650.-
CZYTELNIJA

KWARTALNIK HISTORII KULTURY MATERIALNEJ

Rok XXXV, Nr 1-4, PWN 1987, ss. 735, cena 760 zł

POLISH ARCHAEOLOGICAL ABSTRACTS

Vol. 16, Ossolineum 1987, cena 170 zł

Vol. 17, Ossolineum 1988, cena 190 zł

PRZEGLĄD ARCHEOLOGICZNY

Tom 34, Ossolineum 1987, ss. 291, cena 650 zł

Tom 35, Ossolineum 1988, ss. 232, cena 920 zł

Tom 36 i 37 (w druku)

SPRAWOZDANIA ARCHEOLOGICZNE

Tom XXXVII, Ossolineum 1986, ss. 391, cena 480 zł

Tom XXXIX, Ossolineum 1988, ss. 400, cena 720 zł

Tom XL i XLI (w druku)

R. 16 BIBLIOT. P 319
I
H
K
M
~~P 319~~
CZYTELNIĄ